

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Inställning till att lära svenska i Finland

Författare: Marina Andersson
Handledare: Gudrun Svensson
Examinator: Stina Ericsson
Termin: VT 13
Ämne: Svenska som andraspråk
Nivå: Kandidat
Kurskod: 2SS10E

Sammandrag

Syftet med studien är att ta reda på finskspråkiga elevers inställning till att läsa svenska som ett obligatoriskt ämne i skolan. Det har ända sedan 30-talet varit diskussioner om svenska som obligatoriskt ämne för de finskspråkiga eleverna. Det krävs dock inte längre av studenterna att avlägga studentskrivning i ämnet för att få studentexamen. Jag har genom enkäter och intervjuer tagit reda på elevernas inställning och attityd till det svenska språket och hur viktigt de tycker att det är att kunna det andra inhemska språket. Studien genomfördes i två gymnasieklasser och två högstadielklasser i en tvåspråkig ort i södra Finland. Studien visar att det finns en skillnad i inställningen till svenskan beroende på när eleverna börjat läsa svenska. De elever som börjat läsa svenska på mellanstadiet är mer positiva till svenskstudierna än de elever som börjat studera svenska på högstadiet då det blir obligatoriskt. De informanter jag intervjuade trodde alla att svenskan hade en framtid i Finland och att språket skulle leva vidare tack vare en lång tradition och för att Finland har två officiella språk, svenska och finska.

Nyckelord: Det andra inhemska språket, studentskrivning, attityd till svenska i Finland, språklag

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte och forskningsfrågor	5
2 Bakgrund.....	6
2.1 Svenskan i Finland.....	6
2.1.1 Svenskundervisningens vara eller icke vara.....	7
2.1.2 Skolsystemet i Finland	7
2.1.3 Kunskap i det andra inhemska språket.....	7
2.2 Tidigare forskning	8
2.2.1 Attityder till ett annat språk.....	8
2.2.2 Finska gymnasieelevers attityd till svenskan.....	9
3 Metod.....	9
3.1 Material	10
3.2 Etiska regler.....	11
3.3 Metodkritik.....	11
4 Resultat	12
4.1 A-och B-språk	12
4.2 Användning av svenska utanför skolan	12
4.3 Uppfattning om svenska som inlärningsspråk.....	14
4.4 Elevers motivationsfaktorer att lära svenska.....	15
4.4.1 Motivation eller ej att lära sig svenska.....	16
4.4.2 Uppfattningar om nyttan av att kunna svenska.....	18
4.4.3 Vikten av att lära sig svenska	19
4.5 Uppfattningar om svenska i dagens och framtidens Finland	21
4.6 Sammanfattning av resultat.....	22
5 Diskussion av resultat.....	22
6 Slutsatser	25
Litteraturförteckning.....	27
Bilaga 1	29

1 Inledning

Finland har två officiella språk, svenska och finska, vilka är nationalspråk och obligatoriska för alla elever i grundskolan att studera. I läroplanen benämns både svenska och finska som det andra inhemska språket (Utbildningsstyrelsen 2004). I dagsläget har Finland ca 5,4 miljoner invånare varav 5,4 % uppger i folkbokföringen att de har svenska som sitt modersmål (Finlands ambassad). De finsktalande eleverna läser minoritetsspråket svenska som det andra inhemska språket, men de pratar majoritetsspråket och har det som sitt modersmål. Jag, som själv är finlandssvensk har läst finska som det andra inhemska språket. Finska språket fanns runt en mer eller mindre, via TV och radio och några finskspråkiga kamrater. De finsktalande har inte svenskan lika naturligt i sin vardag, men de måste läsa ett minoritetsspråk som ett obligatoriskt skolämne. Att lära sig svenska är inte detsamma som att lära svenska som andraspråk, men inte heller som att lära sig ett främmande språk, eftersom det är ett av landets nationalspråk. Svenska och finska hör dessutom till två olika språkfamiljer, finska tillhör det finskugriska och svenska den germanska grenen vilket innebär att de sinsemellan är väldigt olika. Jag var på den tiden för ung för att reflektera över att inlärningsbetingelserna var så olika men ville jag ta reda på hur de finskspråkiga eleverna ser på sin situation att läsa svenska eftersom jag funderat över det som vuxen. För att ta reda på svar på mina funderingar kontaktade jag en finskspråkig gymnasieskola i södra Finland i en tvåspråkig ort.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att med utgångspunkt från en finskspråkig skola belysa elevernas användning av svenska utanför skolan och hur de anser att det är att lära sig svenska vad gäller svårighetsgrad. Vidare undersöker jag elevernas attityder vad gäller deltagande i undervisning i skolämnet svenska samt uppfattningar om svenskans nutida och framtida ställning som ett av två officiella språk i Finland. Mina forskningsfrågor är:

- I vilka situationer använder de finskspråkiga eleverna sig av svenska i sin vardag?
- Hur upplever de finskspråkiga eleverna att det är att lära svenska vad gäller svårighetsgrad?
- Vilka motivationsfaktorer lyfter eleverna fram för att vilja delta eller inte delta i svenskundervisningen?
- Vilken uppfattning har eleverna om svenskan i Finland i nuläget och i framtiden?

2 Bakgrund

2.1 Svenskan i Finland

Sverige och Finland har en gemensam historia på ca 600 år. Språket i Finland var finska men ämbetspråket och bildningsspråket var svenska. Svenskan fortsatte att vara det officiella språket fram till 1863 då finskan jämställdes med svenskan, och finskan blev så småningom majoritetsspråket (Sommardahl u.å.). 1919 skrevs det in i regeringsformen att Finland har två nationalspråk, svenska och finska. Finlands nuvarande grundlag som är från 2000, garanterar att det finns samhällsservice, utbildning och informationsförmedling på både svenska och finska. Finlands förvaltning är tvåspråkig, vilket innebär att alla lagar och viktiga dokument finns på båda språken. Enligt språklagen från 2004 har alla rätt att använda sitt eget språk, finska eller svenska i kontakt med statliga myndigheter och myndigheter i tvåspråkiga kommuner (Sommardahl u.å.).

Antalet finlandssvenskar, alltså de med svenska som modersmål, har under årens lopp varit ganska konstant, år 1900 fanns det 350 000 finlandssvenskar, 2006 fanns det 289 609. Den procentuella andelen har minskat eftersom antalet finskspråkiga har ökat (Haapamäki s.1-2 u.å.). Ytterligare en orsak att inte finlandssvenskarna har ökat i antal under 100 år är att många finlandssvenskar utvandrade till Sverige efter andra världskriget och att många svenskspråkiga gifte sig med finskspråkiga vilket ofta innebar ett språkbyte till finska inom familjen och barnen växte upp som finskspråkiga (Norrby & Håkansson 2010:273). Sedan 70-talet har det skett en förändring i tvåspråkiga familjer vad gäller språkval. Där det innan var vanligt att övergå till finska har det idag blivit allt vanligare att registrera barnen som svenskspråkiga och låta dem gå i svenskspråkiga skolor. En attitydförändring har skett till flerspråkighet och föräldrar med olika språk uppmuntras att låta barnen få en tvåspråkig uppfostran och låta barnen få sin skolgång på svenska (Norrby & Håkansson 2010:276).

Svenska pratas i kustområdena, i Nyland som ligger i södra Finland, i sydvästra Finland Åboland och i Österbotten som ligger i västra Finland och på Åland. En kommun räknas som tvåspråkig om minst 8 % eller minst 3 000 av invånarna i kommunen har minoritetsspråket som sitt modersmål. (Haapamäki s. 1 u.å.). ”Kommunens språkförhållanden fastställs av statsrådet vart tionde år enligt befolkningssiffror. En kommun är antingen en- eller tvåspråkig” (Kommunförbundet 2012).

2.1.1 Svenskundervisningens vara eller icke vara

Första gången den valfria svenskan i finska skolor togs upp var på 30-talet då en liten grupp finska riksdagsmän föreslog svenskans utgång eller valfrihet som ämne i de finska skolorna. I och med andra världskriget, dog frågan om svenskans valfrihet i finska skolor ut, men togs upp igen till debatt på 60-talet. 1990 blossade frågan upp igen om den obligatoriska svenskan. Tidigare hade den nordiska inriktningen varit stark men i och med Sovjetunionens fall och tillkomsten av EU försvagades nordismen, och den obligatoriska svenskans ställning debatterades åter (Gerber 2010:53–54). Det andra inhemska språket blev ett frivilligt ämne i studentskrivningen 2004, vilket inneburit en drastisk minskning av elever som avlägger examen i svenska av de finskspråkiga eleverna. 2009 var det endast 68 % som valde svenska i sin studentskrivning. Av de elever som siktar på universitetsstudier avlägger majoriteten studentexamen i svenska (Funktionell svenska 2012:38–39).

2.1.2 Skolsystemet i Finland

Eleverna i de finskspråkiga grundskolorna kan sedan 2004 välja att börja läsa svenska redan i årskurs 3 och då benämns svenskan som A-språk. Då läser eleverna totalt 16 årsveckotimmar där en årsveckotimme är 38 timmar till och med årskurs 9. Väljer eleven i stället att börja läsa svenska i årskurs 7 då det är obligatoriskt läses 6 årsveckotimmar till och med årskurs 9 och då benämns svenskan som B-språk. I läroplanen för den grundläggande utbildningen i svenska står att läsa bland annat, att utbildningen ska vänja eleven vid att använda sin språkfärdighet och fostra eleven att värdesätta Finlands tvåspråkighet, det nordiska levnadssättet och att svenska är ett färdighets- och kulturämne (Utbildningsstyrelsen 2004:127, 302).

Under gymnasietiden läser eleven minst 75 kurser varav 47 – 51 är obligatoriska och måste slutföras. En kurs omfattar i medeltal 38 lektioner. Det andra inhemska språket, svenska eller finska och främmande språk ingår som obligatoriska kurser. Gymnasiet avslutas med studentexamen som består av minst fyra prov där modermål och litteratur är obligatoriskt för alla, övriga tre prov väljs mellan, provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk samt proven i matematik och realämnena (Utbildningsstyrelsen 2010).

2.1.3 Kunskap i det andra inhemska språket

Finland har en språklag som trädde i kraft 1 januari 2004. Avsikten är att finsk- och svenskspråkiga garanteras sina rättigheter som finns inskrivna i grundlagen, språklagen fastställer miniminivån för den språkliga servicen. ”Lagen gäller personal vid staten, kommunerna och andra offentliga samfund och den betonar arbetsgivarens skyldighet att tillgodose medborgarnas språkliga rättigheter” (Funktionell svenska 2012:14). Myndigheterna

ska se till att språkkunskaperna i finska och svenska är tillräckliga för att arbetsuppgifterna ska kunna utföras. Det är även arbetsgivarens ansvar, enligt lagen, att se till att språkkunskaperna upprätthålls hos de anställda, detta gäller de båda inhemska språken. Åsa Palviainen skriver i sin utredning 2011 ”Enligt språklagen måste inte alla statligt eller kommunalt anställda ha kunskaper i svenska så länge myndigheten ändå kan försäkra att individen får den service den har rätt till.” Att ha kunskaper i svenska är viktigt i många yrken. Finlands näringsliv utredde behovet av språkkunskaper 2005 och 2009 hos sina medlemsföretag. 2005 menade ca 65 % av företagen att kunskaper i svenska var ett rekryteringskriterium. 2009 hade betoningen på kunskaper i svenska minskat i undersökningen. Kunskaper i svenska var viktiga rekryteringskriterier i servicebranschen, 55 % av företagen ansåg det, men inte enbart i svenska utan även i finska, detta för att kunna vara verksam i sitt yrke. Över 50 % har ett yrke i servicebranschen som förutsätter kunskaper i de båda språken. I företag som har kontakt med Sverige anses kunskaperna i svenska vara en förutsättning för karriäravancemang. I myndighetsyrken har tjänstemän en lagstadgad skyldighet att kunna betjäna både på svenska och på finska. I serviceyrken och ledar- och expertyrken är det viktigt med kunskaper i svenska men det krävs inte enligt lag (Funktionell svenska 2012:19–20).

2.2 Tidigare forskning

2.2.1 Attityder till ett annat språk

Attityd beskrivs som en benägenhet att antingen gilla eller ogilla en viss företeelse (Einarsson 2004:203). Den *evaluativa*, värderande, komponenten är det centrala i våra attityder. Det är våra föreställningar som kopplas till våra känslor antingen som positiva eller negativa och när felaktiga föreställningar förenas med värderingar kallar vi för dem fördomar. Attityder mot ett visst språk är ofta en attityd mot människorna som pratar språket (Einarsson 2004:203–205). Attityd till ett språk hör även samman med språkets prestigevärde som omgivningen och talarna har till språket. Minoritetsgruppen tar ofta över majoritetsgruppens prestigevärderingar och då kan minoritetsgruppen ta över majoritetsgruppens attityd och det kan bli ett självhat mot det egna språket (Einarsson 2004:55). I samhället finns det olika sociala grupper som har olika starka ställningar som förknippas med viss prestige. Standardspråket förknippas ofta med högre social status som minoritetstalare väljer man kanske då att övergå till majoritetsspråket för att förbättra sin status. De som däremot identifierar sig starkt med sin egen grupp och språk är ofta inte villiga att offra sin identitet för högre sociala status och prestige (Bijvoet 1998:34). Mattfolk skriver i sin avhandling (2011) att varje finlandssvensk påverkas av den språkliga struktur som samhället består i, oavsett var man bor eller vilket

umgänge man har så är man i någon mån i kontakt med finskan om inte annat så måste man kunna läsa finska skyltar för att komma rätt. Nya möten man deltar i föregås av en osäkerhet om man ska hålla fast vid sitt modersmål eller inte. Gör man det, håller fast vid svenskan, ses man kanske som besvärlig och i så fall kan man missa viktig information. Och just därför och för säkerhets skull inleder man samtal på finska med okända personer (Mattfolk 2011:15–16).

2.2.2 Finska gymnasieelevers attityd till svenskan

Gymnasieelevers attityd till undervisningen i svenska har utretts av forskningsprojektet *Svenska i toppen* i rapporten *Svenska i finska gymnasier* (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010). Av gymnasieeleverna som intervjuats i projektet, berättade hälften att de tyckte om svenska, 11 % var däremot negativt inställda. Motivationen var hög att studera svenska, den viktigaste anledningen var arbetslivet och att kunna Finlands båda officiella språk, men även om man tänkt flytta till ett svenskspråkigt område eller ett nordiskt land. Gymnasieeleverna ansåg att man är positivare till svenskundervisningen i gymnasiet än vad man är i grundskolan. Resultatet i rapporten *Svenska i finska gymnasier* visar också att det inte är svenska språket i sig som ligger bakom dålig motivation hos elever utan att det är lärarens sätt att undervisa och elevernas egen framgång i undervisningen som är de starkaste faktorer som hör ihop med motivationen (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010). Även omgivningens attityd och elevens egen uppfattning om att undervisningen är meningsfull och nödvändig spelar en stor roll i elevens motivation att läsa svenska (Funktionell svenska 2012:46–48).

Många gymnasieelever tycker att det är nyttigt att kunna svenska och många tar avstånd från "tvångssvenskan" och menar att det finns många obligatoriska ämnen i skolan och svenska är ett bland dem. Flera elever anser att man skall sluta prata om svenska som ett tvång, eftersom det påverkar attityden hos dem som ska börja läsa svenska på ett negativt sätt. (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010:56). Att något är obligatoriskt behöver inte betyda att det inte är intressant eller motiverande, men eleverna behöver känna ett sug av att lära sig för att bli motiverade (Palviainen 2011:62).

3 Metod

Jag har genomfört en surveyundersökning via enkäter och personliga intervjuer. "Surveyundersökningar avser vanligtvis aktuella förhållanden och omfattar en strävan att skaffa en ögonblicksbild av hur saker och ting är vid tidpunkten för datainsamlingen" (Denscombe 2009:25).

Jag genomförde en enkätundersökning i gymnasieklasserna årskurs ett och två och högstadielklasserna åtta och nio, för att få ett så tillförlitligt material som möjligt (se bilaga 1). Av informanterna som svarat på enkäten har följande intervjuats: fem elever i årskurs åtta, tre elever i årskurs nio, fyra elever i årskurs ett på gymnasiet och två elevgrupper om tre elever i varje grupp i årskurs två.

Enkäterna var på svenska men fanns även översatta till finska. De delades ut i klasserna på svenska, eftersom lärarna tyckte det var en bra övning för eleverna. Ord eller meningar som eleverna inte förstod hjälpte läraren med att översätta. Enkäterna hade både fakta- och åsiktsfrågor (se bilaga 1). Svaren på åsiktsfrågorna kunde eleverna ge på svenska, finska eller engelska om de så ville. Citaten hämtade från intervjuerna i uppsatsen är skrivna precis som eleverna skrev, jag har inte rättat eventuella språkliga och grammatiska fel.

För intervjuerna hade jag en mall med frågor som jag utgick från (se bilaga 2). Intervjuerna är semistrukturerade vilket innebär att frågorna är öppna och att jag måste vara flexibel och låta de intervjuade utveckla sina svar och synpunkter (Denscombe 2009:234). Intervjuerna med eleverna genomfördes som gruppintervjuer. Fördelen med gruppintervjuer är att man inte bara kan få ett svar från en intervjuad utan att man kan få fyra svar av fyra personer under en och samma intervju. På så sätt hade jag möjlighet att få en större variation, då det blir en form av gruppdynamik. De intervjuade kan lyssna på varandra och uttrycka stöd för vissa synpunkter eller ifrågasätta (Denscombe 2009:236). Intervjuerna med eleverna genomfördes i ett klassrum. Eleverna hade själva valt att få bli intervjuade vilket var positivt då det skedde på frivillig basis. Jag intervjuade även de tre lärarna som undervisar eleverna i svenska och intervjuade dem en och en. Intervjumaterialet utgör cirka två timmar inspelat material. Jag har valt att transkribera de delar av intervjuerna som rör mina forskningsfrågor; attityd, inställning och motivation och nytta av att kunna svenska när man har finska som modersmål.

Eftersom jag använder mig av både intervjuer och enkäter i min undersökning i Finland blir det en metodkombination vilket innebär att man använder sig av både kvalitativa och kvantitativa metoder. På så sätt kompletterar metoderna varandra och jag kan få en fullständig överblick av det undersökta (Denscombe 2009:153).

3.1 Material

Genomförandet skedde på en finskspråkig skola med både gymnasie- och högstadieelever i en tvåspråkig ort i södra Finland. Orten är en kustort med några fler finskspråkiga än svenskspråkiga invånare, därför benämns orten som tvåspråkig men med finska som förstaspråk. Informanterna var mellan 14 – 18 år både från gymnasiet och högstadiet. Jag har även intervjuat tre lärare som undervisar i svenska på skolan. 99 elever har svarat på

enkäterna varav 49 pojkar och 50 flickor. Två av enkäterna var ofullständigt ifyllda och gick inte att använda, eftersom de saknade uppgift om klass och om det var kille eller tjej som fyllt i enkäten, dessutom saknades flera svar. Totalt utgör enkätmaterial 97 korrekt ifyllda svar. 52 elever är fördelade på årskurs åtta och nio och elever i årskurs ett och två på gymnasiet utgör ett antal av 45 elever. Jag har genomfört fem gruppintervjuer om tre till fem elever i varje grupp. Tre grupper på gymnasiet och två grupper på högskolan.

3.2 Etiska regler

Jag garanterade mina informanter full anonymitet, allt enligt vetenskapsrådets etiska regler (Vetenskapsrådet 2002). På enkätens första sida fick eleverna skriftlig information om full anonymitet och att de hade rätt att avstå om de så önskade, vilket de fick skriva under för godkännande. Underskriften kunde bestå av deras namn, signatur eller bara ett x, enbart som bevis för att det förstått och godkänt sin medverkan. Eleverna och lärarna som jag intervjuade och spelade in informerades också om sin anonymitet och fick skriftlig information som de fick underteckna. Alla informerades också om att orten där genomförandet gjordes inte skulle gå att identifiera. De informerades även om att de skulle få ta del av den färdiga uppsatsen och att uppsatsen inte skulle användas i kommersiellt syfte.

3.3 Metodkritik

Valet av platsen som enkäten och intervjuerna genomfördes på kan ha påverkat resultatet eftersom orten är tvåspråkig. Informanterna kan tänkas ha en annan syn på både nytta och hur viktigt det är att kunna svenska än om genomförandet hade skett i en helt finskspråkig ort där det svenska språket inte finns naturligt i omgivningen. Några av informanterna har släktingar som är svenskspråkiga och några jobbar extra i butik där de använder svenska. Eftersom jag genomförde intervjuerna på svenska var mina informanter kunniga i språket vilket också kan bidra till en positiv inställning. Hade jag genomfört samma undersökning i mellersta Finland eller i östra Finland vid gränsen mot Ryssland hade resultatet förmodligen blivit helt annorlunda.

4 Resultat

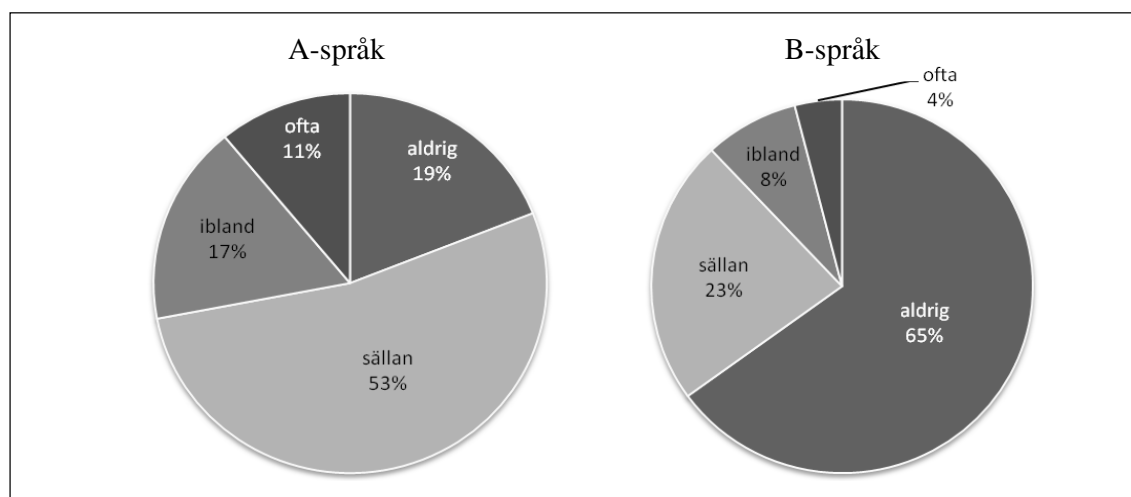
Avsnitten i resultatkapitlet är upplagda efter olika teman. I avsnitt 4.1 presenteras A-och B-språk och i 4.2 redogör jag för informanternas användande av svenska utanför skolan, i 4.3 redogörs för informanternas svar på om det är lätt eller svårt att lära svenska. I 4.4 redogör jag för elevernas attityd att lära svenska. 4.4.1 belyser elevernas motivation att lära svenska och i 4.4.2 mer i detalj motivationsfaktorn nytta och i 4.4.3 redogör jag för hur viktigt informanterna anser det är att kunna svenska. I 4.5 redogör jag för elevernas och lärarnas syn på svenskan i dag och i framtiden i Finland. Enkäterna består av frågor med fyra alternativ som anger tidsmätt eller myckenhetsgrad som efterföljs av några rader för kommentarer.

4.1 A-och B-språk

Av de 97 informanterna som besvarat enkäten har 27 elever börjat läsa svenska i årskurs 7 då svenskan blir obligatorisk för alla. Övriga 70 elever har börjat läsa svenska i årskurs 4 eller 5, då de är frivilligt att börja läsa det andra inhemska språket. Att övervägande del av eleverna börjat läsa svenska i mellanstadiet beror på att orten är tvåspråkig. Fortsättningsvis kommer jag att använda mig av *A-språk* för de elever som påbörjat sina svenskstudier i årskurs 4 eller 5, och *B-språk* för de elever som påbörjat studierna i årskurs 7.

4.2 Användning av svenska utanför skolan

Diagrammet nedan visar de finskspråkiga elevernas användning av svenska utanför skolan, fördelat på A- och B-språkselever. Här kan man se en stor skillnad i elevernas användande av svenska utanför skolan, där A-språkseleverna använder svenskan betydligt mer än B-språkseleverna.

Figur 1. Diagram över informanternas användning av svenska utanför skolan

De A-språkselever som svarat att de ofta pratar svenska utanför skolan är 11 %. De har genomgående svarat att det är i samband med utövandet av sin hobby och att man har svenskspråkiga kompisar. De som uppgett ibland so svarsalternativ kan sammanfattas med vad en elev svarade:

- (1) På butik och med min mormor och min hobby.

De 53 % A-språkselever som sällan pratar svenska säger att de gör det med kompisar, på nätet, med släktingar, på jobbet och när man utövar sitt fritidsintresse. Av de 19 % som aldrig pratar svenska utanför skolan har ingen kommenterat varför de inte gör det.

De 12 % B-språkselever som angett att de ofta och ibland pratar svenska gör det med kompisar. De som sällan pratar svenska, 23 %, anger i enkätsvaren att de gör det med sina släktingar. De 65 % av eleverna som aldrig pratar svenska utanför skolan har inte kommenterat.

Den största skillnaden mellan dem som läser A-språk och dem som läser svenska som B-språk är hur mycket eller lite de pratar och använder svenska utanför skolan. Av dem som läser A-språk är det 19 % som inte använder svenskan utanför skola medan det är 65 % av dem som läser B-språk som anger att de aldrig pratar svenska utanför skolan. Denna skillnad kan delvis bero på att A-språkseleverna har svenskspråkiga släktingar eller på något annat sätt anknytning till svenska via till exempel sin hobby och därför använder svenska språket även utanför skolan och på sin fritid.

De som använder sig av svenska utanför skolan är de som till exempel jobbar extra i butik. Kravet för att få extrajobb är att de anställda behärskar både svenska och finska för att kunna ge en så bra service som möjligt till kunderna. Flera av informanterna har svenskspråkiga släktingar som de pratar svenska med och då blir svenskan ett naturligt inslag i vardagen för dem. Alla informanter som hade någon form av fritidssysselsättning, allt från friidrott till musicerande, pratade svenska eftersom utövandet sker i grupper med både svensk- och finsktalande ungdomar och ledare. En informant uttryckte sig som så:

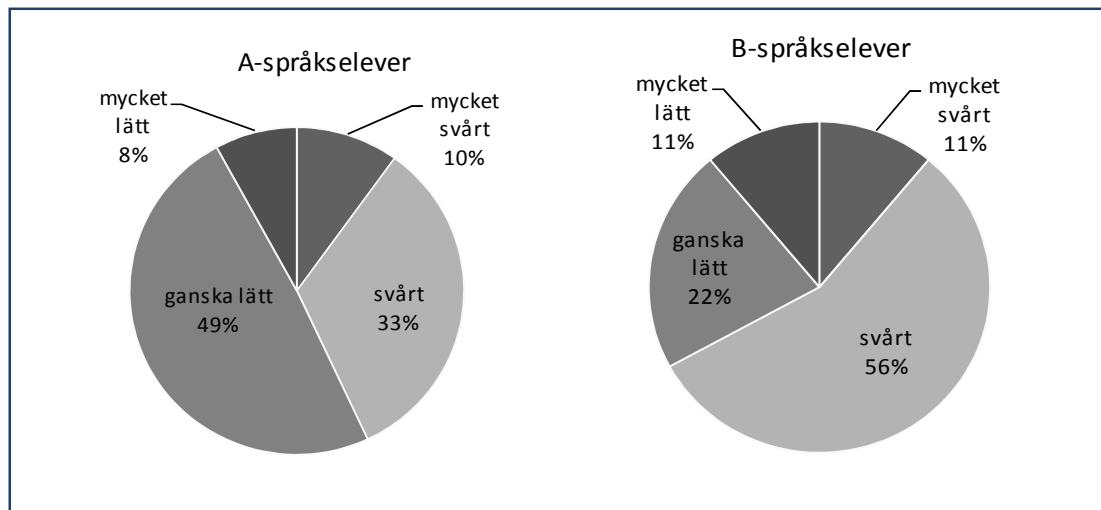
- (2) Om dom pratar finska med oss varför sku vi int prata svenska me dom.

En av lärarna påtalade detta med att hålla fast vid sitt språk:

- (3) Håll på svenska byt inte till finska fast du kan.

4.3 Uppfattning om svenska som inlärningsspråk

Nedan visas i diagramform vad eleverna ansåg om det var lätt eller svårt att lära sig svenska. Det går att se en tydlig skillnad mellan A- och B-språkseleverna av deras upplevelse om hur svårt de tycker det är att lära. A-språkseleverna anser i större utsträckning att det är lätt att lära sig svenska.

Figur 2. Enkätsvaren om det är lätt eller svårt att lära svenska

De A-språkselever som tyckte att det var mycket lätt och ganska lätt att lära svenska är 57 %. Anledningen till att det tycker det var lätt var bland annat att en del av eleverna har tvåspråkiga föräldrar och släktingar som pratar svenska, att de har pratat svenska ganska länge, och att de har svenskspråkiga kompisar, två av elever pratar svenska hemma. En informant skrev:

- (4) När jag talar svenska utanför skolan har det hela tiden varit lättare att studera.

33 % av eleverna som läst svenska sedan mellanstadiet tyckte att det var svårt att lära svenska. Några av kommentarerna var att det var svåra ord, svår grammatik, att de inte var intresserade och att det är svårt för man pratar det bara i skolan. 10 % tyckte att det var mycket svårt att lära sig svenska. Några kommentarer var, att de inte hade någon motivation och att det gick lika bra att prata engelska. Några kommentarer:

- (5) skitspråk jag aldrig pratar
(6) Om jag gå till sverige, jag kan prata engelska ords och grammatik är svår.
(7) Jag har ingen motivera att lära svenska

De B-språkselever som tyckt att det är mycket lätt och ganska lätt har kommenterat med att man hör svenska överallt, för att man tycker om svenska, man pratar svenska med en av föräldrarna, en informants kommentar:

- (8) Man hör svenska på tv och vi har tidningar på svenska. Jag älskar solsidan och jag har lärt mig bättre svenska när jag har tittat på det.

56 % av B-språkseleverna tycker att det är svårt och 11 % tycker att det är mycket svårt att lära sig. De få som har kommenterat varför de tycker det är svårt eller mycket svårt har skrivit följande:

- (9) Se on jatkuva kipu perseessä. (Det är en sändig smärta i röven, min översättning)
(10) Svenska är så annorlunda än andra språk.
(11) Jag förstår svenska, men det är svårt för mig att prata svenska.

En av lärarna tog upp just detta faktum att många av eleverna är ganska bra på att förstå svenska, men inte så bra på att skriva eller prata. Den stora skillnaden mellan A- och B-språkseleverna är förutom att A-språkseleverna tycker att språket är lättare, är att de kommer i kontakt med det svenska språket mycket mer via svenskspråkiga kompisar, föräldrar och släktingar. Språket verkar finnas naturligare runt dem.

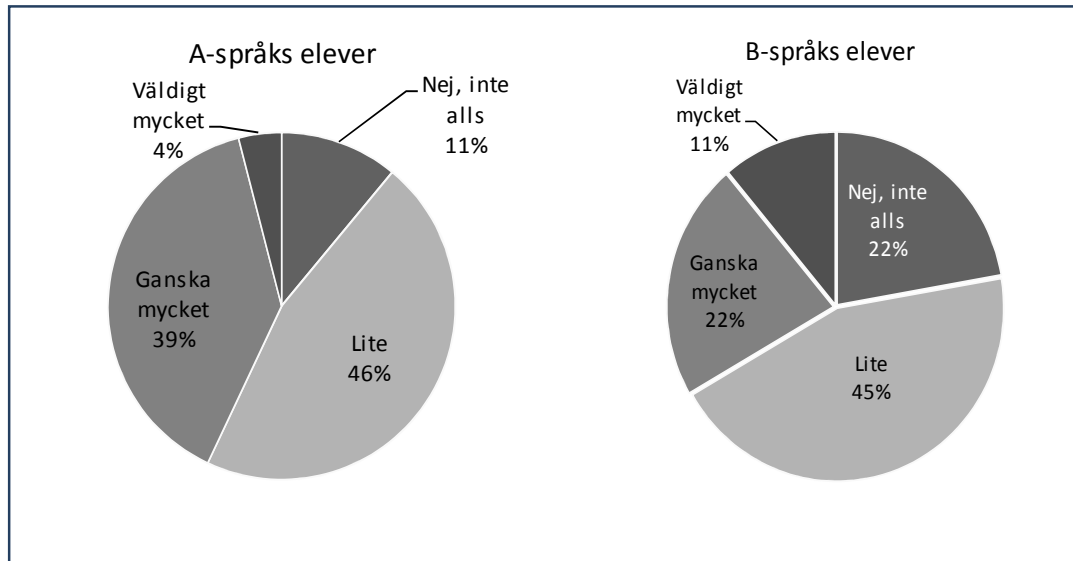
De intervjuade informanterna hade olika åsikter om svårigheten att lära sig svenska. De informanter som pratade svenska utanför skolan och med släktingar tyckte att det var relativt lätt. De som tyckte det var svårt var de informanter som bara pratade svenska på lektionerna och inte hade några svenska vänner eller någon form av aktivitet där svenska blev något som man använde sig av. Ordföljden i svenskan upplevdes också som en svårighet. En informant som var utlandsfödd och som varken hade svenska eller finska som modersmål upplevde det som att det blev alldeles för många språk att hålla reda på, svenska, finska, tyska och engelska, som hen uttryckte det, ”det blir alldeles sekaisin”. Sekaisin är finska och betyder rörigt, förvirrat eller oordning. En av informanterna som inte hade någon naturlig kontakt med svenska utanför skolan, talade svenska med sig själv för att öva på språket.

4.4 Elevers motivationsfaktorer att lära svenska

I detta avsnitt presenteras resultatet av mina undersökningsfrågor angående elevers motivationsfaktorer att lära sig svenska. I 4.4.1 presenteras deras motivation att lära sig svenska. I enkäterna graderade de sina svar och i 4.4.2 vilken nytta de tror att de har av att kunna språket och slutligen i 4.4.3 hur viktigt de tror att det är att kunna svenska. Både nytta och vikt är också motivationsfaktor varför jag lyft ut dessa två motivationsfaktorer för att eleverna lite mer detaljerat skulle skriva om hur viktigt de trodde att det var.

4.4.1 Motivation eller ej att lära sig svenska

Hur motiverade de finskspråkiga eleverna är att läsa svenska visas i diagrammet nedan. I diagrammen för både A- och B-språkseleverna är motivationen jämnt fördelad med 46 % respektive 45 % medan det finns skillnader i de övriga svaren angående motivation, där fler B än A-språkselever inte alls är motiverade att läsa svenska.

Figur 3. Elevernas enkätsvar till hur motiverade de är att läsa svenska.

43 % av A-språkseleverna var väldigt mycket eller ganska mycket motiverade att läsa svenska, deras kommentarer var många och utförliga. De flesta angav att man behöver svenska i Finland eftersom det är ett tvåspråkigt land och framför allt att man behövde det i sitt drömjobb/job. En informant skrev:

- (12) Jag vet att jag behöver svenska här i Finland, speciellt i Västra-Finland. Om man vill få jobb så ska man kunna svenska.

46 % av A-språkseleverna var lite motiverade till att läsa svenska. De kommenterade sina svar med:

- (13) Jag tycker inte om att läsa svenska så därför finns det inte så mycket motivation.
(14) Eftersom det är jätte svåra till mig.
(15) Jag var lat att studera svenska redan på lågstadiet då jag började mina svenska studier därför är det svårt att följa med nu.

De elever som inte var motiverade att läsa svenska var 11 % av A-språkseleverna. De kommenterade sin dåliga motivation med att det är dumt och tråkigt. En elev skrev:

- (16) nowadays everybody speaks english, so I don't need to speak swedish

Hos de B-språkselever som var väldigt mycket och ganska mycket motiverade, 33 %, finner man kommentarer som:

(17) svenska är kul och intressant

(18) Jag vill flytta till Sverige. Jag vill vara bra att tala svenska därför att jag älskar Sverige och svenska.

45 % av B-språkseleverna svarade att de var lite motiverade att läsa svenska. Kommentarererna var väldigt få, men en kommentar var:

(19) I have so many other studios at school that I think I don't have time enough for SVENSKA

De elever som inte alls var motiverade har bara några skrivit kommentar till varför de saknar motivation. En B-språkselev skrev.

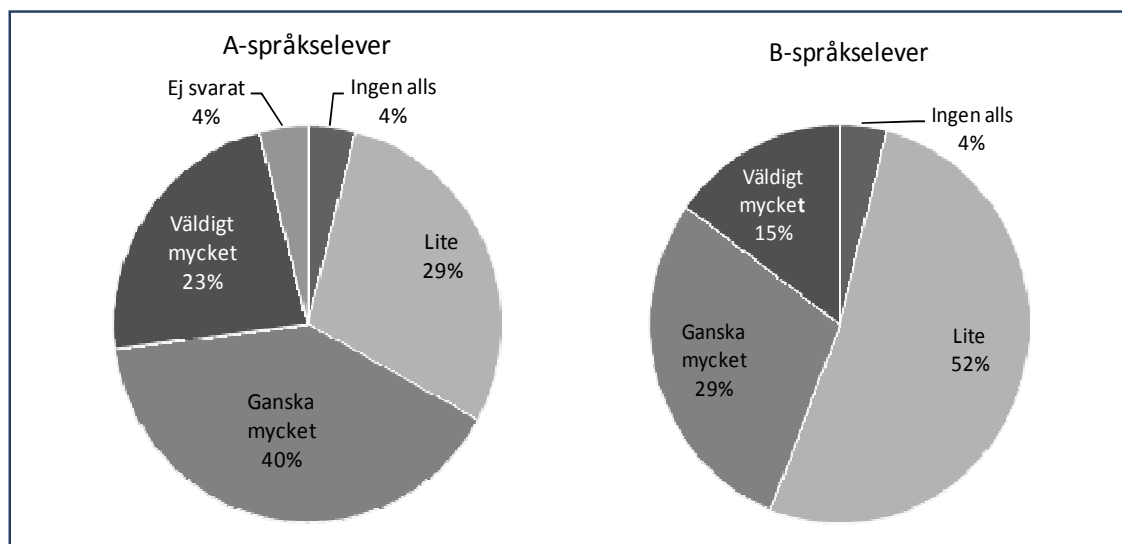
(20) Jag behöver inte svenska.

Det finns ett klart samband i enkätsvaren mellan motivation och om man tycker att det är svårt att lära sig svenska. Detta gäller båda grupperna oavsett hur länge och i vilken ålder man började läsa svenska. Tycker man att det är svårt att lära svenska, är motivationen också lägre. Vid en av intervjuerna sade informanterna att de inte var så motiverade men tyckte att det var viktigt att kunna för att få jobb/sommarjobb. En motivationsfaktor var att man ville kunna kommunicera på svenska på riktigt, att man ville kunna föra ett vettigt samtal och inte bara kunna säga: "Hej, hur mår du?" Någon funderade på att kanske någon gång flytta till Sverige och hade det som motivationsfaktor. I intervjuerna var framtida möjligheter att få jobb, precis som i enkäterna, en stor motivationsfaktor.

Lärarna upplevde att det kunde vara svårt att motivera alla elever att lära sig svenska. Alla elever är inte motiverade i synnerhet inte de "svaga" eleverna och de ser inte nyttan med att kunna svenska. Lärarna försökte motivera med att det är lättare att få sommarjobb om man kan svenska eftersom orten är tvåspråkig och till exempel butikspersonal behöver kunna svenska, det är meriterande. Men de menade att det är svårt att motivera de omotiverade eleverna. En del elever orkar inte, en del tycker inte om svenska. När eleverna tycker "jag kan int och ja vill int" då är det svårt att motivera. En av lärarna menade att motivationen kommer sen när eleverna fattar "att nu måst jag börja studera på riktigt, för examen". Eleverna måste vara godkända i svenska för att få sin examen, men de behöver inte skriva den i sin studentskrivning, då är den frivillig.

4.4.2 Uppfattningar om nyttan av att kunna svenska

Figurerna nedan visar vad informanterna svarade i enkäten om vilken nytta de trodde att de skulle ha av att kunna svenska. Diagrammen visar stor skillnad mellan A- och B-språkseleverna. Fler A-språkselever än B-språkselever anser att de kommer att ha ganska mycket nytta av att kunna svenska.

Figur 4. Nyttan av att kunna svenska

Av A-språksinformanterna tror 63 % att de kommer att ha ganska mycket eller väldigt mycket nytta av att kunna svenska. Att de kommer att behöva det i sitt jobb/sommarjobb, att många pratar svenska på orten där de bor och då är det bra att kunna, Finland är ett tvåspråkigt land, är en annan kommentar. Nyttan med att kunna svenska kan sammanfattas med vad en informant skrev:

- (21) De är alltid bra att kunna prata nån språk. I Finland behöver man svenska. På arbetsmarknaden är det bra om man har läst svenska.

29 % av A-språksinformanterna tror att de kommer att ha lite nytta av att kunna svenska. 4 % tror att de inte alls kommer att ha någon nytta av att kunna svenska.

44 % av B-språks informanterna tror att de kommer att ha väldigt mycket eller ganska mycket nytta av att kunna svenska. 52 % av informanterna tror att de bara kommer att ha lite nytta av att kunna svenska. Kommentarererna är väldigt få från båda grupperna, en kommentar var:

- (22) jag kan tala med människor och här talar många svenska men jag tror alla de talar finska.

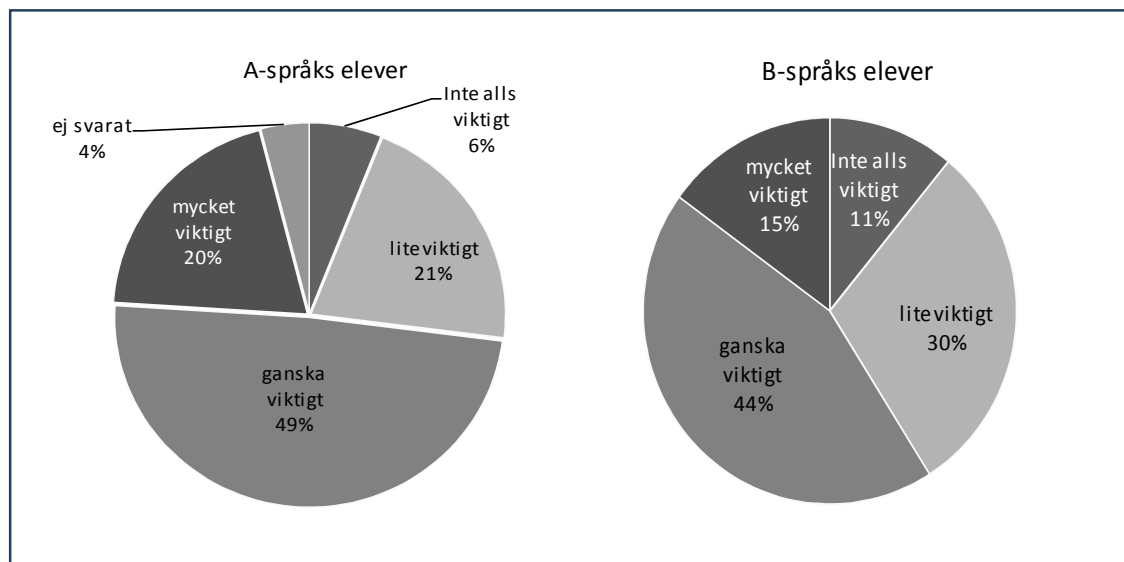
I intervjuerna säger alla elever att de kommer att ha nytta av att kunna svenska, och argumentet är delvis att de bor i en tvåspråkig ort men framför allt för att det blir lättare att få

jobb om man kan båda språken. Det gäller allt från extrajobb till framtida yrken. Alla elever som utövar någon form av hobby/fritidsverksamhet anser att de ha stor nytta av att kunna svenska eftersom utövandet sker tillsammans med svenskspråkiga ungdomar ”och då är det ju bra att kunna tala med dem”, sa en av eleverna. Ledarna/tränarna är ibland svenskspråkiga och verksamheten sker på svenska men det finns ledare/tränare som pratar både svenska och finska. Andra orsaker till nyttan som framkom vid intervjuerna var att man hade svenska släktingar och att man kanske någon gång i framtiden skulle flytta till Sverige. Nyttan av att kunna svenska hörde mycket samman med motivationen att läsa svenska.

Eleverna diskuterade även nyttan med att kunna svenska kan ha att göra med var i Finland man bor. Är man bosatt i södra Finland eller i Österbotten behöver man kunna svenska eftersom det är tvåspråkiga områden. Bor man däremot i östra Finland så var ryska ett alternativ till svenskan, eftersom handeln mellan länderna är stor, resonerade eleverna. Lärarna menade att det kunde vara svårt för de unga eleverna att tänka framåt, att de som vuxna och i ett kommande yrkesliv kommer att ha nytta av att kunna svenska.

4.4.3 Vikten av att lära sig svenska

Figuren nedan visar i % vad informanterna svarat på enkätfrågan: ”Hur viktigt tycker du det är att läsa svenska?” Svaren visar oavsett om informanterna har börjat läsa svenska i mellanstadiet eller på högstadiet att över 50 % i båda grupperna ansåg det som ganska viktigt eller till och med mycket viktigt att lära sig svenska.

Figur 5. Fördelningen i % hur viktigt eleverna tycker det är att läsa svenska.

69 % av A-språkseleverna tyckte att det var mycket viktigt eller ganska viktigt att läsa svenska eftersom man behöver svenska i och med att Finland är ett tvåspråkigt land och att det blir lättare att få jobb. En informant uttryckte sig på följande sätt:

- (23) Finland är ett tvåspråkigt land och jag har sett många instanser när människor inte förstår varandra till exempel i tåget när konduktören måste tala med passagerare.

6 % av A-språksinformeranter tyckte inte att det var viktigt att läsa svenska. En kommentar var:

- (24) Eftersom man behöver inte svenska och det är konstigt att vi är (forced to speak swedish).

De 59 % av B-språkseleverna som tycker att det är mycket viktigt och ganska viktigt, anger flera att det är viktigt eftersom de bor in en tvåspråkig ort, att man har svenskspråkiga kompisar och att man behöver svenska i Finland. Några få informanter hade motiverat sitt svar om varför de tycker att det är lite viktigt att kunna svenska, en kommentar var.

- (25) Jag kan talar svenska med människorna.

Man ser en skillnad i elevernas enkätsvar på hur de värderar nyttan och vikten av att kunna svenska. 52 % av B-språkseleverna ansåg att de hade lite nytta av att kunna svenska. Trots det anser 30 % av dem att det bara är lite viktigt att kunna. De tycker att de har lite nytta att lära sig svenska, men de tycker det att det är viktigt. Alla de intervjuade informanter var eniga om att det var mer eller mindre viktigt att kunna svenska. Bor man till exempel i mellersta Finland så pratar alla finska och då trodde informanterna är det inte var så viktigt att kunna svenska. En grupp informanter resonerade om vikten av svenska i östra Finland. De menade att där vill eleverna lära sig ryska istället för att det är mera gångbart och att de kanske skulle vara viktigare för dem att kunna ryska. Informanterna anser att det är viktigt att kunna svenska när de bor i en tvåspråkig ort och att det underlättar för dem att få jobb om de kan svenska. Är det viktigt att kunna svenska för att få jobb är det motiverande att läsa resonerade eleverna och då har man också nytta av att kunna svenska och svenska behövs i kustområdena. Informanternas åsikter om nyttan och vikten av att kunna svenska kan sammanfattningsvis vara relaterade till möjligheten att få jobb, att vara anställningsbar, inte bara för extra- eller sommarjobb utan även i framtiden.

4.5 Uppfattningar om svenska i dagens och framtidens Finland

Av kapitel 4.4 framgår att 22 % av B-språkseleverna inte var motiverade att lära svenska, 4 % såg ingen *nytta* med att kunna svenska och 11 % tyckte inte att det var *viktigt* att lära sig. Motsvarande siffror för A-språkseleverna var: 11 % *omotiverade*, 4 % såg *ingen nytta* och 6 % tyckte *inte att det var viktigt* att lära. Detta framgår under kapitel 4.4 Attityder till undervisning i skolämnet svenska. Informanterna föredrog att lära sig engelska och såg en större nytta med kunskaper i engelska.

Lärarna menade att allt som skrivs i massmedia om ”tvångssvenska” kan påverka elevernas attityd. De menade att när det skrivits i massmedia då får man höra på lektionerna att: ”Varför måste jag lära mig svenska, varför kan det inte bara vara engelska eller något annat språk?” Är attityden till svenskundervisningen negativ hos föräldrarna påverkar det eleverna negativt, resonerade en av lärarna.

(26) Dom gråter i östra Finland dom vill lära sig ryska.

Det var vad en av informanterna tog upp under intervjun. Informanten menade att i östra Finland ser de ingen mening med att lära sig och vara tvungna att läsa svenska när de tycker att de skulle ha mycket mer nytta av att kunna ryska.

Eleverna berättade om motsättningar mellan svensk- och finskspråkiga ungdomar när deras föräldrar var unga, om hur man förstörde varandras cyklar och slog sönder bilrutor. En informants tränare som var svensk hade berättat hur de kunde få stryk bara för att de var svenskar. Det var ”öppet krig” mellan svenkar och finskar för ca 30 år sedan berättade en av informanterna. De resonerade vidare att finskspråkiga tänker att svenskspråkiga är ”boss”, att svenskspråkiga är bättre folk och att de har mera pengar. Finskspråkiga är arbetarklass och svenskar är lite snobbar. Informanterna kom fram till att det förmodligen är avundsjuka. Trots att eleverna pratade och berättade om motsättningar framhöll de att de själva inte upplevde skillnad mellan ”vi och dom”.

Alla intervjuade informanter både lärare och elever tror att svenskan alltid kommer att finnas kvar i Finland, i alla fall i södra och västra Finland. De menade att svenskan har en så stark tradition i Finland och både svenskan och finskan är officiella språk. 2016 kommer Finland att få en ny läroplan vilket bland annat innebär att eleverna i de finskspråkiga skolorna kommer att börja läsa svenska som obligatoriskt språk i årskurs 5. Idag är det obligatoriskt från årskurs 7. Det innebär inte att antalet undervisningstimmar ökar utan de hålls på samma nivå som nu, men timmarna fördelas över 5 år istället vilket i sin tur innebär en undervisningstimme i veckan. Beslutet om att börja läsa svenska tidigare grundar sig på motivet att det är lättare att lära sig ett nytt språk vid yngre år.

4.6 Sammanfattning av resultat

Det finns en stor skillnad mellan A-och B-språkselevernas svar i enkäterna. A-språkseleverna har en mer positiv syn på att lära svenska, vilket är genomgående i samtliga svar i enkäten. Över hälften av B-språkseleverna uppger att de aldrig pratar svenska utanför skolan, de anser även att det är svårt att lära sig svenska. A-språkseleverna använder svenska betydligt mer utanför skolan än vad B-språkseleverna gör. A-språkseleverna använder svenskan framför allt i utövandet av sina fritidsaktiviteter och de upplever inte i lika hög grad att det är svårt att lära svenska. På frågan om informanternas motivation att läsa svenska uppgav 22 % av B-språkseleverna att de inte alls var motiverade, motsvarande för A-språkseleverna var 11 %. Vad gällde nytta av att kunna svenska skilde sig även här informanternas svar åt. B-språkseleverna ansåg att de inte skulle ha så mycket nytta av att kunna svenska, medan det av A-språkseleverna var betydligt fler som uppgav att de skulle ha både ganska mycket och väldigt mycket nytta av att kunna svenska. Eleverna trodde att svenskan alltid skulle finnas kvar i Finland i alla fall i södra Finland. De motiverade det med att Finland är ett officiellt tvåspråkigt land och att det svenska språket har en lång tradition i Finland.

5 Diskussion av resultat

Många av informanterna hade en positiv syn till att lära sig svenska i synnerhet de elever jag intervjuade. De hade själva valt att få bli intervjuade och intervjuerna genomfördes på svenska, vilket betyder att deras kunskaper i svenska var goda. En av orsakerna till deras positiva inställning är att de bor i en tvåspråkig ort, där de hör svenska så gott som dagligen, en del har svenska släktingar som då blir ett naturligt inslag i deras vardag. En elev sa: ”Jag vill kunna kommunicera på svenska”. Ett flertal av informanterna hade någon fritidsaktivitet där aktiviteten utövades av både svensk- och finskspråkiga ungdomar vilket motiverar och utvecklar det svenska språket. Några jobbade extra i butik på orten och då var ett av kraven att kunna svenska för att kunna hjälpa kunderna och ge bra service. Denna positiva syn gäller A-språkseleverna som börjat studera svenska i mellanstadiet. B-språkseleverna som börjat studera svenska på högstadiet då det är obligatoriskt använde svenskan väldigt sällan utanför skolan om de använde svenskan var det på internet. 65 % av B-språkseleverna angav i enkäten att de aldrig använde svenska utanför skolan, medan det bara var 19 % av A-språkseleverna. 56 % av B-språkseleverna tyckte det var svårt att lära sig svenska mycket på grund av att de inte använde sig av språket utanför skolan och en del av informanterna var inte intresserade av att lära sig. Bara några få hade kommenterat varför de tyckte det var svårt och det kan vara en indikation på att de har svårt för att uttrycka sig på svenska.

Trots att det fanns informanter som var väldigt negativa till att lära sig svenska, ansåg en övervägande del av dem, 93 % att de hade nytta av att kunna svenska. Det gällde framförallt att bli anställningsbar allt från att få sommarjobb i mataffären till drömjobbet i framtiden där det krävs kunskaper i svenska. Informanterna poängterade vikten av att kunna få jobb under flera av svarsalternativen i enkäten. Insikten hos informanterna att de har nytta av det andra inhemska språket hänger samman med att de bor i en tvåspråkig ort, där man behöver kunna båda språken för att vara intressant på arbetsmarknaden. Detta stämmer väl med vad man i *Funktionell svenska* (2012) konstaterat nämligen att över 50 % har ett yrke i servicebranschen som förutsätter kunskaper i de båda språken, svenska och finska. Av företag som har kontakt med Sverige anses kunskaper i svenska som en förutsättning för karriär- avancemang. I myndighetsyrken har tjänstemännen en lagstadgad skyldighet att kunna betjäna på båda språken.

Informanternas inställning till att lära sig svenska skiljer sig mellan A- och B-språkseleverna där B-språkseleverna är mer negativa till att lära sig svenska, de är omotiverade och de såg inte någon nytta med att lära sig. 4 % av dem som läste svenska som A-språk var negativt inställda till svenskan och motsvarande 15 % av dem som läste det som B-språk. Skillnaden kan bero på att A-språkseleverna har valt att börja tidigare med sin svenskundervisning, redan på mellanstadiet och att det har varit ett aktivt och medvetet val har då förmodligen inneburit en positiv attityd till språket. Ett aktivt val av A-språkseleverna kan ha ett samband med att det i familjen finns en relation till det svenska språket genom till exempel släktingar och att eleven i tidig ålder har hört och har viss kunskap i talad svenska. B-språkseleverna har börjat läsa svenska i högstadiet då det blir obligatoriskt och de har förmodligen inte svenska språket naturligt via föräldrar, släktingar och kompisar på samma sätt som A-språkseleverna.

Av de totalt 97 informanter var det 7 %, som var negativt inställda till att lära sig svenska. De hade i sina enkäter angett negativa svar på motivation, nytta och vikten med att lära svenska. I rapporten *Svenska i finska gymnasier* (2010) i syfte att bland annat kartlägga svenska språkets ställning i de finska skolorna kom man fram till att 11 % av eleverna var negativt inställda till att lära sig svenska (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010). Med andra ord 4 % fler negativa elever i forskningsprojektets resultat än i mitt resultat som visade att 7 % var negativa. Skillnaden kan bero på att jag gjorde min undersökning i en tvåspråkig ort, där det är viktigt att kunna svenska och eleverna såg nyttan med det. Rapporten *Svenska i Finska gymnasier* hade ett annat urval än vad jag hade. Rapportens urval bestod av sju gymnasieskolor från olika delar av Finland med de bästa resultaten i studentskrivningarna

våren 2004 – 2006 (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010:12). Men även mina informanternas fritidsaktiviteter kan ha påverkat resultatet eftersom många av deras aktiviteter delades med svenskspråkiga ungdomar där de då uppgav att de pratade svenska. Detta kan klart påverka inställningen till att lära sig svenska.

En av lärarna påpekade, att så fort svenskan debatteras i Finland blir det en negativ reaktion bland eleverna att lära sig svenska och de ifrågasätter varför de ska lära sig svenska när de kan lära sig till exempel engelska. Av informanternas kommentarer kan man förstå att en del av eleverna hellre vill läsa engelska eftersom de visar det med att svara på engelska. Lärarna menade att elevernas attityd till språket påverkas av vad massmedierna skriver, men även föräldrars attityd påverkar eleverna. Attityd till ett språk är ofta hur vi värderar det antingen gillar eller ogillar vi det, men ofta är det en attityd mot människorna som pratar språket och inte själva språket (Einarsson 2004:204). Att en negativ attityd riktas mot människorna och inte mot språket framgick tydligt i intervjun, där man framhöll att det var de svenskspråkiga som upplevdes som snobbar.

Motivationen hos informanterna till att lära sig svenska påverkar också lusten att lära och då kan det vara lätt att bli negativt inställd till språket. Av B-språkseleverna var det hela 22 % som uppgav att de inte var motiverade och 11 % av A-språkseleverna saknade motivation. För att motivera de omotiverade eleverna försökte lärarna förklara för dem vikten och nyttan med att kunna svenska, att det ökade deras chanser att få jobb. Eleverna behöver känna ett sug för att bli motiverade (Palviainen 2011:62). Lärarna gjorde så gott de kunde men menade även att eleverna kan ha svårt att se sig själv som vuxna och jobbsökande, då de kanske är just kunskaperna i svenska som är det avgörande. Men trots att eleverna var omotiverade insåg de flesta av dem nyttan med att kunna svenska.

Varken elever eller lärare som jag intervjuade trodde att svenskan var hotad, eftersom svenska språket i Finland enligt dem hade så lång tradition och att Finland är ett officiellt tvåspråkigt land. Norrby & Håkansson (2010) skriver att en attitydförändring har skett till förmån för flerspråkighet och föräldrar uppmuntras att låta barnen få en tvåspråkig uppfostran. I dag, tre år senare, finns medborgarinitiativ där frågor som ifrågasätter den obligatoriska svenskan tas upp och får stöd av en stor majoritet av den finskspråkiga befolkningen i Finland. Diskussionen om svenskans obligatorium i de finskspråkiga skolorna blossar upp med jämna mellanrum senast 1990 (Gerber 2010) och nu 2013. Det andra inhemska språket blev frivilligt ämne i studentskrivningen 2004 (Funktionell svenska 2012). Diskussionerna om svenskans obligatorium i undervisningen i Finland lever vidare.

6 Slutsatser

De elevgrupper jag intervjuade var motiverade och såg nyttan med att kunna svenska. Eftersom intervjuerna gjordes på svenska drar jag slutsatsen att det var de duktiga och motiverade eleverna jag intervjuade. Därför fick jag positiva svar till svenskans fördel. Enkätsvaren är förmodligen ärligare eftersom eleverna fick vara anonyma och det var i dem jag fann de elever som var negativt inställda till att lära sig svenska.

Det finns en möjlighet för eleverna i de finskspråkiga skolorna att välja när de vill börja läsa svenska. Ser de då inte någon större mening med att lära sig svenska väntar de tills det blir obligatoriskt i sjunde klass. 67 % av B-språkseleverna var lite eller inte alls motiverade att lära svenska. Ju längre man väntar desto svårare blir det att lära sig ett nytt språk. Det kan vara en av orsakerna att B-språkseleverna tycker att det är svårt att lära svenska. Upplever man något som svårt är det lätt att tappa motivationen. De finskaspråkiga eleverna börja läsa engelska i tredje klass och då kan jag förstå att en del tycker att engelskan är betydligt viktigare att lära än vad svenskan är. Svenska är någonting de måste läsa. Det är i och för sig engelska också, men kan det vara som så att om man i de svenska skolorna hade haft danska som ett obligatoriskt ämne så kunde kanske eleverna i Skåne se en fördel med att kunna danska. Men eleverna i mellersta Sverige skulle antagligen inte se någon nytta med det, för danskarna kan man ju prata engelska med. Att eleverna inte ser någon större nytta med att lära sig svenska kan jag lättare förstå eftersom svenska i Finland pratas av 5,4 % av befolkningen. Elever som har bestämt sig för att studera vidare på universitet eller högskola är mer motiverade. Har de dessutom funderingar på att utbilda sig till något yrke inom den offentliga sektorn, till exempel jurist eller sjuksköterska, måste de kunna svenska för att kunna utöva sitt yrke. Jag kan förstå om det svenska språket i Finland är hotat men det har status som officiellt språk vilket underlättar bevarandet och intresset för språket. Som någon av informanterna sa, så tror även jag att svenskan kommer att leva kvar i Finland men då kanske än mer isolerat än vad det är idag.

En slutsats är att om en liknande undersökning gjordes i någon annan tvåspråkig ort skulle svaren bli ganska lika. Både när det gäller att lära sig, vikten av att kunna och motivationen. Detta har en klar koppling till var i Finland man ställer frågorna. Så länge man befinner sig i de svensksspråkiga orterna kommer svenskan att ha en starkare ställning, även bland de med finska som modersmål. Att svenskans ställning i Finland tas upp till diskussion, kan ses som positivt, det svenska språket blir inte nedtystat.

En intressant fortsättning på denna uppsats hade varit att göra motsvarande i mellersta Finland, som är helt finskspråkigt, eller i östra Finland mot gränsen till Ryssland där intresset är betydligt större att lära sig ryska i stället för svenska. Resultatet av en sådan uppsats hade förmodligen blivit ett helt annat när man lämnar de svenskspråkiga orterna. Det hade även varit intressant att fånga upp de elever som var negativa till att lära sig svenska och som inte såg någon som helst nytta eller vikt med svenskundervisningen.

Litteraturförteckning

- Bijvoet, Ellen 1998. *Sverigefinnar tycker och talar Om språkattityder och stilistisk känslighet hos två generationer sverigefinnar*. Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet.
- Denscombe, Martyn 2009. *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Einarsson, Jan 2004. *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Finlands utrikesministerium, Finlands ambassad, Stockholm.
<http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36154&contentlan=3&culture=sv-FI>
Hämtad 2013-02-04
- Funktionell svenska – utgångspunkter för att utveckla undervisningen i svenska som det andra Inhemska språket*. Undervisnings- och kulturministeriet arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:10.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr10.pdf?lang=sv>
Hämtad 2013-02-04
- Gerber, Erik 2010. *Den obligatoriska svenskan i Finland – en historisk analys* Finlands svenska tankesmedja Magma.
- Green-Vänttinen Maria, Korkman Christina & Lehti-Eklund Hanna 2010. *Svenska i finska gymnasier*. Nordica.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/30083/Nordica_Helsingiensia_22.pdf?sequence=2 Hämtad 2013-06-04
- Haapamäki, Saara Finlandssvenskarna och svenskan i Finland. Åbo Akademi.
<http://www.nordenibio.org/resources/files/pdf/07-Finlandssvenskarna.pdf>
Hämtad 2013-02-04
- Kommunförbundet mars 2012. http://www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Documents/Svensk_och_tvasprakiga_kommuner_03_2012.pdf Hämtad 2013-02-04
- Kommunförbundet mars 2012.
<http://www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Sidor/default.aspx>
Hämtad 2013-02-04
- Mattfolk, Leila 2011. *Finlandssvenska åsikter om och attityder till modern språkpåverkan*. Nordica, Finska, finskugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet 2011.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28223/finlands.pdf?sequence=3> Hämtad 2013-02-22
- Mustajoki, Marianne 2009. *Svenskans ställning i metropolen- språkkonsekvenser av samarbetslösningar i huvudstadsregionen*. Finlands svenska tankesmedja Magma. Magma-studie 3 • 2009
http://www.magma.fi/images/stories/reports/magmastudie3_091023_metropolen.pdf
Hämtad 2013-02-22
- Norrby, Catrin & Håkansson, Gisela 2010. *Introduktion till sociolingvistik*. Stockholm: Nordstedts.

P-1 morgon den 26 mars 2013 kl. 7.10.

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=83&grupp=14595> Hämtad 2013-04-10

Palviainen, Åsa 2011. *Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser*. Finlands svenska tankesmedja Magma. Magma studie 3, 2011.

http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms1103_frisv.pdf Hämtad 2013-02-19

Sommardahl Eivor, chef för svenska språkvården vid Forskningscentralen för de inhemska språken i Finland. <http://www.sprakradet.se/3695> Hämtad 2013-02-01

Utbildningstyrelsen, 2004. *Grunderna för den grundläggande utbildningen 2004*.

<http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf> Hämtad 2013-04-05

Utbildningsstyrelsen, 2010.

http://www.oph.fi/utbildning_och_examen/gymnasiet/undervisningens_innehall_och_la_romedel/kurser Hämtad 2013-04-06

Vetenskapsrådet 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Hämtad 2013-03-04

Bilaga 1

Enkät om studier i svenska

Deltagandet i denna enkät är helt frivilligt. För att få använda materialet i forskningssyfte måste jag ha ditt medgivande. Du kan skriva under med ditt namn eller, om du vill vara helt anonym, bara sätta ett kryss på raden för underskrift. Även om du skriver under med ditt namn kommer allt att anonymiseras, så ingen kommer att kunna identifiera dig och ingen utomstående får veta vilken skola det gäller. Enkätsvaren kommer endast att användas i forskningssyfte och om du så önskar har du rätt att få veta resultatet av studien.

Underskrift för ditt medgivande

Vid frågor med flera alternativ ska du sätta en ring om ditt svar.

1. Kille Tjej Ålder _____ Årskurs _____

2. Hur många år har du läst svenska i skolan? _____ år

3. Kunde du svenska innan du började läsa det på skolan?

Ingen alls lite en hel del mycket

4. Pratar du svenska utanför skolan?

Aldrig sällan ibland ofta

Om du pratar svenska någon gång utanför skolan: Med vem och i vilka situationer brukar du göra det?

5. Hur tycker du det är att lära svenska?

Mycket svårt svårt ganska lätt mycket lätt

Försök beskriva varför du tycker det är svårt eller lätt att lära svenska.

6. Känner du dig motiverad att läsa svenska?

Nej, inte alls lite ganska mycket väldigt mycket

Försök beskriva varför du känner dig motiverad eller inte motiverad?

7. Vilken nytta tror du att du kommer att ha av att kunna svenska?

Ingen alls lite ganska mycket väldigt mycket

Försök förklara ditt svar

8. Hur viktigt tycker du det är att läsa svenska

Inte alls viktigt lite viktigt ganska viktigt mycket viktigt

Försök motivera ditt svar

9. Kommer du att avlägga examen i svenska?

Ja Nej

Motivera ditt svar

10. Vilka språk läser du förutom svenska? _____

11. Vilket språk är roligast att läsa? _____

12. Varför tycker du att det är roligast? _____

13. Om inte svenskan var obligatorisk och du själv fick välja språk i detta fall, vad skulle du välja?

Jag skulle välja svenska Jag skulle välja ett annat språk, nämligen _____

Tack för din medverkan/ Marina

Bilaga 2

Intervjufrågor till elever

1. Tycker du att det är viktigt att kunna svenska, varför
2. Är du motiverad att läsa svenska? Varför
3. Vad är det som motiverar/inte motiverar dig?
4. Tycker du att du behöver kunna svenska?
5. Tror du motivationen är olika om man bor som du i en tvåspråkig kommun, där båda språken är nästan lika stora eller om man bor i en finskspråkig kommun?
6. Hur upplever du att debatten om svenskundervisningen i Finland har varit, är det något ni pratat om, i skolan, vänner emellan...
7. Vad tror du om svenskans framtid i Finland?

Intervjufrågor till lärare

1. Varför har du valt att bli lärare i svenska?
2. Trivs du med ditt jobb som lärare i svenska?
3. Av det jag har läst ställs det höga krav på dig som lärare i svenska, av både föräldrar och elever, hur upplever du det? Vilka är de höga kraven?
4. Upplever du dina elever som motiverade att lära sig svenska?
5. Hur visar eleverna sin motivation?
6. Vilken attityd har eleverna till det svenska språket?
7. Viken nytta tror du eleverna har av att kunna svenska?
8. Hur upplever du debatten om svenskundervisningen i Finland?
9. Vad tror du om svenskans framtid i Finland?